Айлана-чөйрө жана балдардын ден-соолугу

Эң мыкты практикалык долбоорлорго байге

Ийгиликтүү долбоорлордун мисалдары боюнча суроо

Сентябрь, 2009

2004-жылы Европанын, Кавказ жана Борбордук Азиянын 52 өлкөсүнүн ден-соолук жана экология министрлери «Айлана-чөйрө жана балдардын ден-соолугу» аттуу Европа боюнча иш-аракеттердин планын макулдашып, кол коюшкан («АЧБД» аттуу Европа боюнча планы). Мына эми, 5 жыл өткөндөн кийин, келерки «Өзгөрүп жаткан айлана-чөйрөдө балдардын ден-соолугун коргойлу» аттуу министрлердин конференциясында эң мыкты 8 долбоор Италияда тартууланат.

Байгелер: Ар бири 1.000 евродон турган 8 байге 2010-жылдын 10-12 мартында Италиядагы Парма шаарында өтө турган айлана-чөйрө жана ден-соолук боюнча бешинчи Министрлик конференциясында министрлер аркылуу конкурстун женүүчүлөрүнө тапшырылат. Жол-кире жана жатакана чыгымдары уюштуруучулар аркылуу төлөнөт.

Демөөрчүлөр: Бул байгелер жана тапшыруу аземинин демөөрчүлөрү болуп Австрия, Дания, Германия, Нидерланды, Норвегия жана Швеция мамлекеттеринин өкмөтү жана Европа Комиссиясы саналат.

Эл аралык эксперттер жюриси: конкурста тартууланган долбоорлор, ар бир категориясына көз карансыз эки эксперттерден турган жюри аркылуу бааланат. Жюринин курамы Дүйнөлүк Ден-соолук Коргоо Уюмунун Европа регионундагы 53 өлкөсүндөгү ден-соолук коргоо, санитария жана айлана-чөйрө боюнча эксперттердин, жаштардын, эл аралык уюмдардын, ошондой эле уюмдардын бирикмесинин өкүлдөрүнон түзүлөт.

Конкурска кимдер катыша алат: конкурска Европа, Чыгыш Европа, Түштүк-Чыгыш Европа, Кавказ жана Борбордук Азия региондорунун 53 өлкөсүндөгү айлана- чөйрөнүн балдардын ден-соолугуна тийгизген таасирин жакшыртуу боюнча иш-аракеттеринин алкагында иштеген уюмдар же топтор – мисалы, мектептер, жаштар уюмдары, жергиликтуу бийлик органдары, өкмөттүк эмес уюмдары катыша алат. Долбоор иштелип бүткөн же жүргүзүлүп жаткан деңгээлде болуусу заарыл.

Кошумча маалымат учун контакт: Olivia Radu, Женщины Европы за всеобщее будущее (WECF): olivia.radu@wecf .eu; Tel: +31-30-2310300, Fax: +31-30-2340878, Biltstraat 445, NL – 3572 AW Utrecht, Postal Address: PO Box 13047, 3507 LA Utrecht, the Netherlands

Конкурстун категориялары: “Мыкты практикалардын” мисалдары төмөндөгү сегиз категориялардын бирине туура келүүсү заарыл:

Категория	***Түшүндүрмө***
1. Суу жана/же **санитария** (АЧБД Европа боюнча планынын I регионалдык башкы маселеси)	Суу аркылуу таралган жана ашказан-ичеги ооруулярын жойуу – балдар үчүн ичүүчү суунун сапатын, гигиена жана санитардык шарттарды жакшыртуу
2. Кырсык жана/же **дене-тарбия боюнча активдүүлүк** (АЧБД Европа боюнча планынын II регионалдык башкы маселеси)	Кырсык окуялар жана травмалар аркылуу ден-соолукка тийген зыянды азайтуу, ошондой эле көп кыймылдабаган жашоо турумуна байланыштуу оорулардын санын төмөндөтүү – балдар үчүн физикалык айлана-чөйрөнү коопсуздугун жана жагымдуулугун жогорулатуу
3. Имараттын ичинде жана/ же **сыртында болгон абанын булганышы** (АЧБД Европа боюнча планынын III регионалдык башкы маселеси)	Респиратордук оорулардын жыштыгын азайтуу жана алдын алуу – балдар үчүн имараттын ичинде жана сыртында абанын сапатын жакшыртуу
4. Химиялык заттар жана/же **радиация** (АЧБД Европа боюнча планынын IV регионалдык башкы маселеси)	Интоксикация, түзөлбөс зыянды жана хроникалык ооруларды азайтуу – балдардын өмүрү жана ден-соолугуна болгон химиялык жана физикалык коркунучтарды алдын алуу жана төмөндөтүү
5. Жаштардын катышуусу	Муундардын кызматташуусу – жаш муундарды Европадагы «Айлана-чөйрө жана ден-соолук» процессине тартуу
6. Мобилдүүлүк	Айлана-чөйрөнүн булганышын, кырсык жана кокустуктарды жана шаарлардын өсүшүн төмөндөтүү – балдардын кыймылын коопсуз жана жагыштуу кылуу
7. Климатты коргоо	$CO2$ эмиссияларын төмөндөтүү жана климаттын өзгөрүшүнө адаптациялануу – балдардын жана жаштардын маалыматтуулугун жогорулатуу, абага көмүртек ыргытууларын азайтуу боюнча практикалык иш-жүргүзүүлөр жана алардын ден-соолук менен болгон байланышы
8. Мектептер	Мектептерде жана бала-бакчаларда экологиялык жана ден-соолукка болгон коркунучтарды төмөндөтүү – мектептерде ден-соолук жана айлана-чөйрөнүн абалын жакшыртуу боюнча практикалык иш-аракеттерин күчөтүү

Кошумча маалымат учун контакт: Olivia Radu, Женщины Европы за всеобщее будущее (WECF): olivia.radu@wecf .eu; Tel: +31-30-2310300, Fax: +31-30-2340878, Biltstraat 445, NL – 3572 AW Utrecht, Postal Address: PO Box 13047, 3507 LA Utrecht, the Netherlands

Тандап алуу критерийлары: долбоорлор 0дөн (талапка жооп бербеген) 5ке (мыкты) чейин төмөнкүлөрдүн негизинде бааланат:

- ✓ **Актуалдуулук:** долбоордун Европада айлана-чөйрөнүн жана балдардын ден-соолугу боюнча көйгөйу менен байланышы
- ✓ **Ачык-айкын жыйынтыктар:** долбоор канчалык айлана-чөйрөнүн жана балдардын ден-соолугу боюнча көйгөйун чечүү жолунун көрүнүктүү пайдаларын көргөзөт
- ✓ **Маалыматтуулукту жогорулатуу:** долбоор айлана-чөйрөнүн жана балдардын ден-соолугу боюнча көйгөйу жөнүндө маалыматтуулукту жогорлатууга канчалык салым кошот
- ✓ **Кызматташтык/коп-сектордук ыкма:** долбоор иш-жүргүзүүсүнө башка топтор, уюмдар же башка секторлор канчалык деңгээлде тартылган
- ✓ **Кайталоо эффекти:** долбоор башка жерлерде жана өлкөлөрдө кайталаап жүргүзүүгө же кеңейтүүгө болобу
- ✓ **Оригиналдуулук:** долбоордун инновациясы жана жаңылыгы
- ✓ Долбоордун **чыгымдары - эффективдуулугу**

Кошумча маалымат жана АЧБД Европа боюнча планынын чегинде өткөн мурунку конкурстардын мисалдары төмөнкү сайтта жайгашылган: http://cehape.env-health.org

Маанилүү кундөр:

Дүйшөмбү,7 декабрь 2009: АЧБД Европа боюнча планынын конкурсуна билдирмелерди берүүнүн акыркы мөөнөтү

Жума, 22 январь 2010: сегиз женүүчүлөрдү жарыялоо

Жума, 30 январь 2010: уюштуруучуларга жол-кире жана виза чыгымдарын каражаттоо билдирмелерин берүүнүн акыркы мөөнөтү

Жума, 5 февраль 2010: Эгер талап кылынса, женүүчүлөрдүн кошумча маалымат берүүсүнө акыркы мөөнөт

Шаршемби – Жума, 10-12 март 2010: Министрлик конференция жана Байге тапшыруу Аземи , Парма шаары

Конкурстун уюштуруучулары: Парма шаарындагы Министрлердин бешинчи айлана-чөйрө жана ден-соолук боюнча конференциясына конкурсту жана ийгиликтүү практикалык долбоорлорго байгелерди биргелешип төмөнкү уюмдар даярдашат: Европанын аялдары жалпы коомдук келечек үчүн (WECF), Ден-соолук жана айлана-чөйрө үчүн альянс (HEAL), Айлана-чөйрө үчүн доктурлардын эл аралык коому (Австрия) жана Европанын ЭКО-Форуму.

Кошумча маалымат учун контакт: Olivia Radu, Женщины Европы за всеобщее будущее (WECF): olivia.radu@wecf.eu; Tel: +31-30-2310300, Fax: +31-30-2340878, Biltstraat 445, NL – 3572 AW Utrecht, Postal Address: PO Box 13047, 3507 LA Utrecht, the Netherlands

Демөөрчүлөр: Бул байгенин демөөрчүлөрү болуп Австрия, Дания, Германия, Нидерланды, Норвегия жана Швеция мамлекеттеринин өкмөтү жана Европа Комиссиясы саналат.

Уюштуруучулар:

Кошумча маалымат учун контакт: Olivia Radu, Женщины Европы за всеобщее будущее (WECF): olivia.radu@wecf .eu; Tel: +31-30-2310300, Fax: +31-30-2340878, Biltstraat 445, NL – 3572 AW Utrecht, Postal Address: PO Box 13047, 3507 LA Utrecht, the Netherlands